

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

»Roditelji imaju naravno i božansko pravo da zahtijevaju neka se njihovu djecu poučavaju vjerske istine u maternjem jeziku.«
PIO XI

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Papa Pio XI. i narodne manjine

„Roditelji imaju naravno i božansko pravo da zahtijevaju neka se njihovu djecu poučavaju vjerske istine u maternjem jeziku“

Vjerska sloboda Hrvata i Slovenaca u Italiji

PAPA PIO XI.

Listovi cijeloga svijeta puni su vijesti o posljednjim časovima Sv. oca pape Pija XI. o njegovim djelima i njegovu pogrebu. Njegove zadnje riječi bile su, prema agenciji Stefani: Mir, Italija, Isus, a prema agenciji Reuter Papa je izgovorio samo: Mir, Isus.

Svi narodi pišu o Piju XI ono što je važno za njihov narod, pa tako talijanska štampa potcrtava Lateranski ugovor, s kojim je prestala šesdesetogodišnja borba između Vatikana i Italije i stavljaju Pija XI uz bok najvećim papama. I mi bi s ovog mjesta morali da rečemo nešto o pontifikatu Pija XI u vezi s vjerskim životom 650.000 katoličkih Hrvata i Slovenaca u Julijskoj Krajini. Međutim o tome su temeljito i stručno pisali već mnogi, a naročito Fran Barbalčić (Vjerska sloboda Hrvata i Slovenaca u Istri, Trstu i Goričkoj, Zagreb 1931) i dr. Lavo Čermelj (Poglavlje o tome u knjizi »La minorite slave en Italie« obuhvata 50 stranica), a o vjerskoj slobodi Hrvata i Slovenaca u Italiji vijećao je i jugoslovenski episkopat 1931 god. Tada je pokojni zagrebački nadbiskup i hrvatski metropolit Dr. Antun Bauer bio u ime episkopata izdao okružnicu na sve katolike u Jugoslaviji (Vidi »Katolički List« — Zagreb, br. 9 od 26 veljače 1931 god.) u kojoj pozivlje svećenstvo i vjernike da na dan sv. Josipa obave u svima katoličkim crkvama u Jugoslaviji »javne molitve za vjersku slobodu naših sunarodnjaka« a na koncu te poslanice je bilo rečeno da se »na tu nakanu ne samo ovaj dan nego i trajno moli.«

Budući da je o tome već dosta pisano, ograničit ćemo se danas na to da prenesemo uvodni članak iz ljubljanskog »Slovenca« od 14 o. mj. pod naslovom: Slovenca manjšina v Italiji ob krsti Pija XI. Taj članak glasi:

»Dok se velika ličnost Pija XI odalečuje od zemlje i današnjih borbi, praćena tužaljama cijeloga kršćanstva, i slovenska manjina u Italiji koja je vjerna Crkvi, klanja se s poštovanjem odlazećem poglavaru katoličke Crkve. Smrt Pija XI duboko je odjeknula među svećenstvom, inteligencijom i našim seljačkim i radničkim pukom. Ta Pio XI je u toku svoje sedamnaestogodišnje vladavine, koja se vremenski skoro pokriva s dobom fašizma, bio silom prilika prisiljen da više puta posegne duboko u crkveno življenje naše manjine. Mnoge odredbe crkvenih vlasti su se za vrijeme njegove vladavine živo diskutirale, pa i kritizirale i oštro napadale. Još nam je živo u sjećanju velika sramota da su nekoji ljudi iz Julijske Krajine, koji su po svojem bivstvu mrzili katolicizam, bili poveli akciju za otpad od katoličke Crkve, jer da

papa mrzi Slavene. Kako često se to raspravljalo bez svakog poznavanja pravih odnosa i fakata. Jedino kada se poslije duge vremena otvore vatikanski arhivi, biti će svijetu i povjesničarima jasno mnogo toga dobra što je Pio XI učinio za našu manjinu i vidjet će se da se za njena vjerska prava više puta borio i žrtvovao.

Osjećamo se dužnim da uspomeni toliko klevetanoga pape dademo pravednu zadovoljštinu i da mu u ime slovenskih katolika Julijske Krajine položimo na odar kitu zahvalnih uspomena.

Papi Piju XI nije duže vremena bilo pitanje vjerske slobode narodnih manjina tako blizu da bi se o tome službeno izjašnjavao. Ali sam Bog zna — i slovenski biskupi Sedej i Jeglič — koliko napora i žrtava je podnio papa da je kroz 13 godina branio oštro napadanoga slovenskoga nadbiskupa F. B. Sedeja na metropolitanskoj stolici u Gorici! Svijet je vidio i sudio samo posljednji prizor te duge tragične borbe, prizor koji se odigrao mjesec dana prije smrti nadbiskupa Sedeja. (Misli se na ostavku nadbiskupa Sedeja. Op. ur.).

Kako je Pio XI visoko cijenio nadbiskupa F. B. Sedeja, ilustrira slijedeći događaj. Prepoštovani slovenski prelat je pred nekoliko godina u posebnoj audienciji izrazio Svetom ocu bojazan da bi tri svećenika, koja su na najvišim mjestima rovarili protiv nadbiskupa Sedeja, mogli dobiti biskupsku mitru, što bi bilo za crkvu i narod neprocjenljiva šteta. — Papi su zasjale oči, pa je kažiprstom tri puta lupnuo po stolu, govoreći: »Nikada! Nikada! Nikada! Ko se dotakne našega nadbiskupa Sedeja, nikada neće steći našega povjerenja!« I tako se dogodilo. (Misli se naročito na Sirotića, apostolskog administratora goričke nadbiskupije iza ostavke i smrti nadbiskupa Sedeja. — Op. ur.).

Historički dokaz svoje pravičnosti i očinske ljubavi za slovensku narodnu manjinu u Italiji dao je papa Pio XI za vrijeme pogadjanja oko konkordata s Italijom. Zahtijevao je da se u konkordat uključi posebna odredba s kojom da se narodnim manjinama u Italiji prizna pravo da smiju slobodno upotrebljavati svoj jezik u crkvenom životu i posebno pri vjeronauku. Pogadjanja između Vatikana i talijanske vlade o tom predmetu bila su dugotrajna i teška. Papa je uspio samo toliko da se u čl. 22 konkordata prizna »vjernicima drugoga jezika« pravo da ih služe dušni pastiri, svećenici i biskupi, koji poznaju njihov jezik. Indiskrecije o tom silnom naporu papinu da se pitanje vjerske slobode slovenske, hrvatske i njemačke manjine u Italiji načelno riješi i da se međunarodnom pogodbom vjerska prava tih manjina zaštite, prodrle su u javnost knjigom »Date a Cesare«, koju je napisao Mario Missiroli. (Ta knjiga je na indeksu i nakladnik ju je na želju vlade povukao sa tržišta). Papa Pio XI smatrao je čl. 22 konkordata za načelan uspjeh. Dr. Gregorij Rožman, tadanji profesor crkvenoga prava, bio je 1929 napisao u »Času« kratak ali temeljit komentar tome članu. Kada je Sveti otac nekoliko godina kasnije dobio u ruke prijevod toga članka, vrlo se razveselio i toplo potvrdio: »Da, tako smo htjeli, to je naša namjera, to je pravi duh te odredbe da se sporazumno (između Crkve i države) zajamče prirodna prava manjina!«

Isti duh pravednosti vodio je Pija XI da je 1929 god. izjavio biskupu Bermingu iz Osnabrucka, kojemu je bila povjerena skrb za njemačke katolike u inozemstvu: »Uistinu, roditelji imaju naravno i božansko pravo da zahtijevaju neka se njihovu djecu poučavaju vjerske istine u materinjem jeziku«. Iz toga načela, kojega je papa potvrdio za vrijeme najžešćih borbi, crpe svu

moć i pravo tisuće i tisuće slovenskih i hrvatskih roditelja.

Ali mi ne bi bili iskreni — nastavlja »Slovenec« — kada bi prešuteli da su za vrijeme Pijeva pontifikata podređene crkvene vlasti više puta kršile to načelo. Naročito u Istri su ti siromasi duhom gonili u svojoj zaslijepljenoj narodnoj mržnji slovenske vjernike iz crkve. Takova nedjela, koja negdje još traju, sigurno nisu bila u intencijama pape Pija XI. Protiv takove gonje su se iz vrsta vjernika podigle gorke i ogorčene tužbe. Katolička iskrenost je tako jaka da čak i na najvišim mjestima oštro i jasno progovara u borbi za pravo. Ali vjernik ljubi Crkvu: Kada se tuži i napada, boli ga da vidi madež na haljini svoje Matere! Neprijatelj Crkve se pak zlobno kesi da će moći »u ime naroda« udarati omraženu katoličku crkvu, poniziti je i otići joj nekoliko duša. Potrebno je da kraj odra Pija XI mi slovenski i hrvatski katolici Primorja tu presudnu razliku promislimo, temeljito razmislimo!

Preblizu su još događaji, predelikatni i previše živi su još ti problemi, koje je vladar Crkve morao rješavati u vezi s manjinskim pitanjem, da bi ga mogli prikazati u svoj veličini, u svijetlu i sjeni. Međutim mislimo, da dugujemo uspomeni toga pape koji je bio napadan kao neprijatelj Slavena, da utvrdimo:

Kada su u junu 1936 pokrajinske političke vlasti nasilno zatrle slovenski jezik (propovijedi, pjevanje, vjeronauk, molitve, slovenska crkvena društva) u pet župa Trsta, Pio XI nastupio je u obranu naših prava i postigao je da se ta zabrana ukinula. Tršćanski Slovenci neka se sa zahvalnošću sjećaju poglavara Crkve, koji je obranio narodna prava u crkvama u Sv. Jakovu, Sv. Ivanu, Rojanu, Skednju i Barkovljama. Za to pitanje koje je zaista za vjerne Slovence (za bezvjerne je samo politikum) vrlo važno i blisko, ali u okviru sveopće Crkve skromno, Pio XI se vrlo odlučno zauzeo i morao je za njegovo rješenje žrtvovati druge koristi.

Kako se Pio XI brinuo za dušobrižništvo slovenskih, hrvatskih i njemačkih vjernika u Italiji, naročito posljednjih godina, to znadu samo rijetki pojedinci. Knjiga je već zapečaćena. Kada je Sveti otac dobio vijest da će u Gorici izlaziti slovenski vjerski mjesečnik »Svetogorska Kraljica«, vrlo se je razveselio. A i za njemačku katoličku štampu u Italiji mnogo se je zanimao. U novembru 1938, kada je već stajao na pragu vječnosti, izrazio je želju i preporuku da se Katolička akcija raširi među »naše drage Slavene u biskupijama Goričkoj i Tršćanskoj.«

Dok slovenska manjina u Italiji stoji kraj odra Pija XI ona sa zahvalnim povjerenjem gleda u Crkvu koja nas kroz tisuću godina našega života nije napustila« završava uvodnik »Slovenca«.

Okružnica hrvatskog metropolite povodom smrti sv. Oca Pape

»Obzor« od subote donosi: Povodom smrti Nj. Svetosti pape Pija XI hrvatski metropolit g. dr. Alojzije Stepinac uputio je »Okružnicu časnom kleru i vjernom puku zagrebačke nadbiskupije«, u kojoj se među ostalim veli: »On je ljubav svoju kao dobrog Oca prema svojoj djeci pokazao svakom zgodom prema nama. Kad je ono pitanje sv. Jeronima u Rimu bilo predmet velikih sukoba, preuzima ga u ruke sam sv. Otac i rješava ga na zadovoljstvo svakog Hrvata katolika dajući zavodu crkveni i hrvatski karakter.

Sv. Otac jednako je osjetio svu teškoću, u kojoj se nalaze Hrvati i Slovenci u Italiji i stoga nastoji u konkordatu s Italijom zaštititi njihova osnovna narodna prava«

F. B. SEDEJ

Razstava italijanske knjige v Zagrebu

Pretekli teden je bila razstava italijanske knjige v Umetniškem paviljonu. Ista razstava je bila že v Beogradu in bo te dni prenešana v Ljubljano. Italijansko kulturno društvo pa obeta za drugič obširnejšo razstavo, ki bo vsebovala tudi precej starih knjig, ki so bile tiskane v Italiji in namenjene za naše kraje.

Razstava sama je bila okusno prirejena in tehnično dobro izvedena. Velik napis na zgradbi »Mostra del libro italiano« je skoro vsakega, ki se le količkaj zanima za kulturo italijanskega naroda, opozoril na razstavo italijanske knjige.

Ob vhodu je vsakemu udarila v oči Mussolinijeva slika med platnicami knjig o njemu in fašizmu. Drugo, kar je padlo v oči je bila velika nedavno izšla italijanska enciklopedija z vsemi svojimi številnimi zvezki. Tukaj sem n. pr. zamenjkal Jurija pl. Vego, dasi ga takoj najdeš v kakem nemškem leksikonu. Zanimivo je, da je pod sliko zagrebske katedrale sledeči napis: Belgrado. Cattedrale ortodossa tld.

Po površnem pregledu človek dobi dojam, da je posebno podčrtana militaristična težnja. Povsod na vseh policah (ki so zelo okusno narejene) bereš o imperiju, o Abesiniji, o vojaških stvarih, geografskih kartah, fašistični doktrini, Mussoliniju, Balbu, D'Annunziju.

Zanimivo je gledati knjige za ljudsko šolo. Tudi tu je vse pisano v duhu militarizma in črnih sraj. Italijanskega učenca knjige prikazujejo le kot balilo in otroka volkulje.

Morda bi v hitrici prezrl dve zelo obsežni knjigi »Enciklopedia italiana moderna«, da me ne bi nanjo opozoril prijatelj. Pod Dalmacijo sem začuden bral: Dalmazia, regione italiana, appartente politicamente alla Jugoslavia. Spomnil sem se na Split pa zopet sem začuden pogledal »Spalato città italiana«. Isto sem videl pri Šibeniku, pri Trogiru, Dubrovniku in nadalje ni bilo treba več...

Pogledal sem še za Slovenijo. Tu sem našel: »Sloveni, m. pl. slavi della Stiria, della Carinzia, della Carniola, della Venezia Giulia e della Dalmazia. Parlano il dialetto serbo-croato. Sono 1.500.000, alti di statura, capelli neri« in nič več.

Na koncu sem pogledal še za Julijsko Krajino. O njej piše, »da predstavlja desettino vsega italijanskega rudnega bogastva«. Pri tem omenja rabeljske rudnike (svinec in cink), rudnike kremenkega mangana v Globočniku, boksit in premog v Istri in mramorje ter gradbeni kamen s Krasa in Istre. Za Goriško omenja, da je bila podvržena etniškim infiltracijam, ki so precej spreminile sestav prebivalstva. Pravi, da je v Jul. Krajini 400.000 tujerodcev (allo-glotti). Navaja Beneške Slovence in za ostalo deželo pravi, da tujerodci tvorijo od 16 do 35 odst. celokupnega prebivalstva. Italijani stanujejo v najplodnejših delih pokrajine. To enciklopedijo sta izdala Baldi in Cerchian (C. E. Sonzogno, Milano).

NEMCI NA ČEŠKEM PRAVIJO, DA JIM JE SLABŠE NEGOM PREJ!

Nemški poslanec Kundt, vodja Nemcev, ki so še ostali na območju češke države, je obviavl zanimivo in zelo značilno poročilo, v katerem zatrijuje, da je sedaj Nemcem mnogo slabše nego prej, ko je vladal dr. Beneš! Nemci so popolnoma izločeni iz vsake aktivnosti. Če bo to stanje trajalo, Nemci bodo, pravi poslanec, primorani optirati za reich in zapustiti Češkoslovaško. Po njegovem mnenju praška vlada nima interesa da bi držala prisrčne stike z Berlinom.

Urednikova poruka

Od vrlo agilnog i vrijednog tajnika jednoga našeg zaslužnoga i odličnoga društva primili smo prikaz rada toga društva. Uredništvo je zahvalno izvjestiteljima da šalju izvještaje svojih društava, a to je i korisno za cijelu emigraciju, jer se na taj način možemo ugledati jedni na druge, a korisno je i za to društvo, jer na taj se način članovi upoznaju s radom svojih uprava. Osim toga je naš list i glasilo cjelokupne naše organizirane emigracije, pa je i dužan da donosi takove izvještaje, tim više što postoji i formalni zaključak Saveznoga vodstva da se svi službeni izvještaji koji su za javnost moraju objelodaniti i u našem glasilu.

Dovle je sve dobro. Međutim izvještaj što ga spominjemo na početku je tako dug da bi zauzeo jednu cijelu stranicu našega lista, a uz izvještaj je popravnno pismo u kojem se zahtijeva da se donese taj izvještaj u cijelosti bez ikakova skraćivanja. Ako se pak izvještaj neće štampati u cijelosti, neka ga uredništvo vrati, pa da će ga oni staviti u list koji ne skraćuje tuđe sastavke.

Izvještaj nismo štampali, a nismo ga ni vratili.

Evo zašto:

Uredništvo, a vjerujemo s njime i Savez i cjelokupna emigracija, bili bi sretni kada bi naš list mogao izlaziti na 8 ili 12 strana, pa da možemo na tako velikom prostoru štampati vrlo opširne izvještaje o radu pojedinih društava. To bi bile idealne prilike. Ali, nažalost, mi redovito izlazimo na četiri strane (iznimno kada imamo oglas na 6, a za Božić i Uskrs na 20 strana), pa na te siromašne četiri strane moramo strpati i vijesti iz našega domaćeg kraja, vijesti iz organizacija, vijesti iz područja kulture, događaja u svijetu koji se tiču nas ovdje i naših dođe itd., a ako nam ostane štogod prostora »prešanjem« i skraćivanjem tih sastavaka, tada stavimo i koji duži historički, kulturno-historički, književni itd. članak, koji ma trajniju vrijednost i koji zanima sve naše čitatelje.

Mislimo da ne bi bilo ni ekonomično ni pametno u takovim prilikama posvetiti cijelu stranicu jednom društvu, pa bilo ne znam kako zaslužno. Jer mi imamo četrdeset društava, pa kada bi svako društvo samo jedan put godišnje zahtijevalo da se štampa tako dug izvještaj, to bi u svakom broju morali, zajedno sa redovnim društvenim vijestima, posvetiti stranicu i pol društvenoj kronici. Jer ako jedno društvo objavljuje tako duge izvještaje sa zabranom uredniku da skraćuje i preinačuje, tada ima svako društvo pravo na to.

Da se izbjegnju takovi precedensi, mi ne donosimo ni izvještaj koji je povod ovej poruci. (Da smo ga smjeli kratiti bili bi ga donijeli — ono bitno bi bili ostavili). Ako pak Savezno vodstvo (ili još viša instancija: kongres) zaključuje da treba posvetiti toliko prostora u listu društvenim vijestima, mi ćemo tada tako i postupiti. A do tada vrijedi dosadanja praksa.

Spomenuti izvještaj nismo ni vratili, jer smo uveli od Božića naovamo praksu koju provode svi ostali listovi na svijetu, t. j. da rukopise ne vraćaju. A to piše i na dnu našega lista. Jer klauzula »rukopisi se ne vraćaju« je bila i nama potrebna. Zamislite si gubitak vremena i troškove pri vraćanju svih onih rukopisa koji ne uđu u list. Kada veliki listovi, koji imaju posebne tajnike redakcija i hrpu urednika ne vraćaju rukopise, kako si možemo priuštiti taj luksuz mi koji jedva spajamo kraj s krajem i moramo paziti na svaku poštansku marku.

Mislimo da smo s ovime razjasnili stvar, a tajnik dotičnoga društva neka nam oprosti što smo baš njegov članak uzeli za povod ovej poruci. Jer njegovo pismo je samo povod, a ova poruka se tiče svih izvjestitelja i saradnika. Mjesto da smo ovo pismo poslali njemu, mi ga objelodanjemo kako bi se unaprijed znalo na čemu smo.

To je bilo, mislim, i potrebno. Jer već smo u par navrata štampali slične poruke. Tako smo do sada poručivali:

1. Svi izvještaji moraju stići redakciji do srijede naveče, jer inače ne mogu ući u list toga tjedna.

2. Izvještaji da budu što kraći i pisani crnilom ili strojem i samo na jednoj strani papira.

3. Izvještaje o društvenom životu (skupštine, sastanci, priredbe itd.) moraju društva sama slati uredništvu ako žele da se objave, jer mi nemamo ni plaćenih dopisnika ni reportera koji bi posjećivali priredbe u svrhu da o njima pišu.

Osim toga smo više puta zamolili društva da nam u interesu naše zajedničke stvari dostavljaju vijesti iz Julijske Krajine koje su doznali njihovi članovi, kako bi ih mogli objelodaniti u listu, jer i najmanja vijest je često važna za općenitost.

A mi se držimo toga da je općenito ispred pojedinačnoga, pa su tako i vijesti i članci općeg karaktera ispred vijesti o detaljima iz pojedinoga društva.

KVARNERSKA SLOBODNA ZONA

Povlastice za uvoz i izvoz su proširene

Pula, febr. 1939. — Pred par mjeseci se dosta pisalo o slobodnoj zoni koja bi obuhvatila istarske kvarnerske otoke pod Italijom (Cres i Lošinj s ostalim manjim otocima). Ta slobodna carinska zona bila je do sada dosta ograničena što se tiče predmeta koji su bili oslobođeni od carine. Glavni artikl, radi kojega se u glavnom i proglasila slobodna carinska kvarnerska zona, bilo je brašno koje se uvozilo s Rijeke na otoke bez carine.

Istarski prefekt je 11. o. m. j. sazvao sjednicu u Puli na kojoj se raspravljalo o funkcioniranju slobodne zone i o daljnjim potrebama, pa je zaključeno da

treba u povlastice uključiti i eksport s otoka, a ne samo import hrane. Zatraženo je od ministarstva da dozvoli eksport s otoka bez carina i dažbina i glavnih produkata s otoka, pa je u očekivanju te dozvole carinarnica na Rijeci dozvolila na intervenciju prefekta Cimeronija neograničen izvoz s otoka vina, masti, bauxita i još nekih produkata, a zatraženo je da se te povlastice još prošire. Osim toga traži se od ministarstva da dozvoli putnicima, koji putuju na kvarnerske otoke i natrag nabavku i bescarinski izvoz raznih otočnih specijaliteta.

Zopet dve žrtvi zaradi granat

Gorica, februaria 1939. — Ko je 17-letni Knez Anton iz Števerjana kopal na polju, je našel v zemlji granato. Mesto, da bi jo oprezno odstranil, jo je neprevidni mladenič z lopato vrgel na kup kamele, ki je bil v bližini. Granata je zadela z vžgalnikom ob kamen in eksplodirala.

Kosi granate so Kneza ranili po vsem telesu, tako da je bil na mestu mrtve.

Druga nesreča se je zgodila tudj v Brdih. 10-letnj Stanislaw Baštjančič iz Medane je našel naboj, ki ga je hotel odpreti, pa mu je pri tem eksplodiral. Zaradi težkih ran je njegovo stanje zelo resno.

MALO STATISTIKE

Vodice, februaria 1939. Standart života u našim krajevima od uvijek je bio nizak ali usprkos toga naš narod brojčano ne opada, nego se svake godine jača i množi. U prošlog 1938 godini u našoj se župi pod koju spadaju tri sela: Vodice, Dane i Jelovice sa ukupno 967 duša, rodilo se 43 djece, i to 29 muške i 14 ženske. Umrlo je 39 osoba, i to 21 ženska i 18 muškaraca. Umrli su većim dijelom od starosti, a od toga bilo je 7 slučajeva nesretne smrti i 6 mrtvorođenih. Kako se po gornjoj statistici vidi, pučanstvo u ovim trima našim selima povećalo se za 4 osobe.

Medjutim se iselilo iz naše župe tokom prošle godine oko 40 porodica, i to najviše u obližnje gradove Trst, Rijeku i Pulu. Te porodice sačinjavaju mladi bračni parovi koji su se iselili u potrazi za poslom. Od toga jedna porodica se iselila u Jugoslaviju i jedna u Sjevernu Ameriku.

K ovoj gornjoj statistici prilažemo i jednu drugu, i to o stanju naše marve. U prošlog godini spali smo na polovinu. U početku prošle godine bila je u svakom pojedinom selu sljedeće stanje: Jelovice 34 volova, 27 krava i junica, 700 ovaca i 8 konja, a sada je 18 volova, 19 krava i junica, 355 ovaca, 14 konja. U selu Dane bila su 2 vola, 32 krave, oko 200 ovaca i 21 konj i mazga, a sada volova ništa, krava 14, ovaca 200, konja i mazga 27. U selu Vodice bila su 3 vola, 39 krava, 17 konja i mazga i oko 400 ovaca, a sada su 2 vola, 27 krava, 290 ovaca i 14 konja i mazga.

Kako se iz tih brojeva vidi, gospodarski padamo, a taj gospodarski pad je uzrok i iseljivanju.

ISTRSKI MOTORNI VLAK UKINJEN

Motorni vlaki so danes v Italiji ena nešteti posebnosti, ki jih obdružuje bolj skromni tuje. Upeljali so jih na številnih progah, posebno tistih, ki so najbolj obremenjene. Na ta način so v veliki meri pospešili osebni promet med italijanskimi mesti, ki si jih vsako leto prihaja ogledovat poleg Italijanov tudi ogromno število tujcev. Brez dvoma so se ti motorni vlaki izredno dobro obnesli. Upeljali so jih pred časom tudi po Istri in Goriskem. Zdi se pa, da tod niso v tolikšni meri zadovoljili italijanske državne oblasti, kot drugod po Italiji, kjer se več ljudi vozi z njimi. To lahko sklepamo iz dejstva, da so zdaj ustavili motorni dopoldanski vlak na progi Trst — Divača — Pulj ter vlak, ki je vozil v nasprotno smer. Ta vlak so odpravili z utemeljitvijo, da je na tej progi premalo prometa in da se zaradi tega motorni vlaki tu ne splačajo.

Hotel je preteči motor. kolo

Zgonik na Krasu, februaria 1939. V tržaško bolnišnico so pripeljali Josipa Škerla starega 50 let iz Saleža. Škerl je hotel prehiteti motorno kolo, ko se je peljal na kolesu. Pri tem je tako nesrečno padel na tla, da je zadobil težko rano na glavi in si zlomil ključnico. Ozdravel bo v 5 tednih.

Smrt na ulici

Trst, februaria 1939. — Pretekli teden je na ulici prišlo slabo 71-letni Virginij Šanli. Še predno je prišel rešilni avto je starka umrla. Zdravnik je ugotovil, da jo je zadela kap.

Kada bi sva naša društva i svi naši emigranti na taj način shvaćali važnost naše štampe, mi ne bi danas kuburili s ove četiri stranice već bi bili barem toliko opširni da bi mogli posvetiti po jednu stranicu i vijestima o životu u

V TRSTU JE INFLUENZA POBRALA MNOGO LJUDI

Potniki, ki prihajo iz Julijske Krajine, pravijo, da je influenza hudo razsajala to zimo na Primorskem in pa posebno v Trstu. Tržaški listi sedaj objavljajo poročila o ljudskem gibanju iz katerega je videti, da je influenza pobrala nekaj sto ljudi na deželi in v Trstu. Vzrok temu je bilo zelo nezdravo vreme v zadnjem času, ki je nastopilo po hudem mrazu. K razširitvi influence je mnogo pripomogla mekla, pa tudi vlaga in toplo skoro zadušljivo vreme brez najmanjšega vetriča. Listi pišejo, da je to bila prava epidemija. Zelo veliko je bilo število bolnikov zaradi influence in pljučnih vnetij. Sledeća razpredelnica jasno kaže, kako je influenza povećala smrtno slučajne ne samo v Trstu temveč tudi v provinci:

	Trst	ostala	skupaj
december 1938.			
rojeni	310	200	510
umrli	346	142	488
presežek	— 36	+ 58	+ 22
Januar 1939.			
rojeni	334	155	489
umrli	549	155	704
presežek	— 215	—	— 215

Živ zgorel

Trst, - februaria 1939. — Due 8 t. m. se je zgodila v gozdu blizu Dekanov težka nesreča. Po kosilu si je 69-letni Sodnik Ivan iz Dekanov prižgal pipo, sedeč pri suhem grmovlju. Ne meneč se za nevarnost, je odvrge gorečo žveplenko na tla. Suha trava je takoj pričela goreti in ogenj se je hitro razširil na grmovje. Starček je tako uvidel veliko nevarnost in pričel z vso silo gasiti. Visok zubel mu je pri tem vžgal obleko in še predno se je zavedel, je že bil ves v ognju. Pričel je klicati na pomoč, toda ljudje so bili daleč od njega in mu niso mogli pomagati. Zaman poskušal pogasiti gorečo obleko in zaradi težkih opeklin je starček v kratkem podlegel silnim mukam. Ko so prišli sosede na kraj nesreče, so našli njegovo truplo popolnoma ožgano. Nesreča je v vasi vzbudila globoko sočutje.

Divljaštvo v Čepovanu

Iz Čepovana nam poročajo o dogodku, ki je razburil vso tamošnje okolice. Konec januarja proti večeru so se vrnili iz Gorice naborniki. Kakor pri vseh naborih so bili tudi naši fantje dobre volje, nekoliko korajžni, toda dostojni. Ustavili so se v gostilni Šavle v Tesnem. Nenadoma je prihrumel med nje domači orožniški brigadir, pograbil nabornika Cirila Alberta Bratuža iz znane Čepovčeve družine v Dolu, ga vrgel na tla in začel biti po njem s stolicom. Pozneje ga je pretepal še zunaj na cesti, dokler fant ni ves okrvavljen obležal. Zaradi poškodb — udrla se mu je tudi kri iz ušes — leži ubogi Ciril že ves teden v postelji in dolgo ni mogel niti govoriti. Ker je višja oblast podvzela strogo preiskavo in smo prepričani, da bo krivda pravično kaznovana, se nečemo spuščati v neprijetne podrobnosti. Naj samo omenimo ljudski glas, da gre v zadevi za odklonjeno ljubezen. — (Slovenec)

Prezimena

Posljednjih dana decembra primili su hrvatski seljaci iz sela Lakovići—Orbanići kod Poreča dekrete s kojim im se prezime Janko mijenja u Gianco.

DROBIŽ

— Općine. — Posojilnici in hranilnici je bila odvzeta pravica izvršavanja agrarnih kreditnih poslova z dekretom od 27. januarja. Imenovan je bil likvidacijski komisar in sastavljen nadzorstveni svet.

— Šibenik. — Umrli je pretekli teden Ivan Strniša upokojeni železniški uradnik, ki je pred vojno služboval već let v Trstu in bil zelo znan v narodnih krogih. Sožalje!

— Gorica. — 18-letni Simčič Konrad je padeł z motornega kolesa in se močno pobol. V bolnišnici so ugotovili, da ima teža ke rane na glavi in morja pretresene možgane.

— Pakmont, USA. — Pri delu v rudniku je bil ubit Jos. Komac, star 52 let, rojen v Soči pri Bovcu. V Ameriki je bil 26 let in zapušta ženo, sina, hčer in dve sestre, v domovini pa starše, brata in dve sestre.

— Renče. — Pretekli teden je umrl v Renčah Ivan Špacapan, stavbeni delovodja in posestnik.

— Trst. — Pred sodiščem se je moral zagovarjati zaradi številnih tatvin Marij Bizjak, star 37 let, ki se je specializiral v tatvinah na podstrešjih. Sodišče mu je odmerilo 4 leta in 6 mesecev zapore, 3600 lir den. kazni in 3 leti policijskega nadzorstva. Silkar Henrik Seršen, ki je od njega kupoval ukradene stvari, pa je dobil 6 mesecev zapore in 600 lir den. kazni.

— Trst. — Zelo drzno tatvino so izvršili te dni tržaški tatovi v livarni žlahtnih kovin lasti Hektorja Breganta. Ne ozirajoč se na skoro nepremostljive zapreke, so se prikradli do glavne oklopne blagajne in okradli 4 kg zlata in več kosov srebra ter drugih dragocenosti. Lastniku so napravili za 100.000 lir škode. Ta tatvina je ena izmed najbolj drznih v zadnjih letih.

— Trst. — Zadnje čase razsaja po mestu močna influenza, ki pobira posebno stare ljudi. Pravijo da jih umre zaradi te bolezni zelo veliko. Ljudem je še dobro v spominu španska bolezen, ki je razsajala ob koncu svetovne vojne.

— Trst. — Oglatju Ribariču je tat odnesel pri belem dnevu za 10.000 lir zlatnine in drugih dragocenosti.

— Trst. — V pijanosti je 72-letni Kačič Mihael odprl okno, da bi se navil svežega zraka. Pri tem pa je zgubil ravnotežje in padeł z okna na dvorišče. Zaradi notranjih poškodb je umrl še predno so ga prepeljali v bolnišnico.

— Trst. — 40-letna Marija Mašič je bila težko napadena od neznanca, katerega je v mladih letih zavrnula, ko ji je obljubljal ljubezen. Sedaj pa jo je hotel ponovno nagovarjati in ker ga je Mašičeva zopet odbila se je nad njo grozno maščeval. Z nožem ji je skoro odrezal nos in razrezal spodnjo ustnico. V težkem stanju so jo pripeljali v bolnišnico. Storilec se je sam javil na policijo in izjavil da je storil to zaradi ljubezenskih motivov. Imenuje se Josip Kozlovič, star 50 let.

— Trst. — Pred sodiščem je bil oproščen Hrobat Franc, ki je bil maja pret. leta kaznovan na 10 dni zapore in 1850 lir den. kazni. Vložil je priziv in sedaj je bil oproščen. Kazen je dobil zaradi konja, ki naj bi ga bil pritihtopil iz Jugoslavije.

— Trst. — Pred prizivnem sodišču je bil oproščen Stanislav Bergoč. Okrajno sodišče ga je obsodilo na 7 mesecev zapore zaradi zoperstavljanja oblastem. Ko je pred meseci vozil po cesti Klenik—Radohova, je zahteval finančni stražnik Sisto Giuseppe, ki se je peljal s kolesom proti njemu, naj se mu ogne. Ogniti pa je bilo vozniku težko ker je bila cesta ozka in na novo posuta z gruščem ter konji trudni. Kljub temu je fin. stražnik zahteval, da se mu ogne z vozom. Prišlo je do prerekanja in stražnik je hotel Bergoča ustreliti, pa ga je pomiril maršal. Stražnik je tožil Bergoča zaradi zoperstavljanja in Bergoč je dobil 7 mesec zapore. Na kazen je vložil priziv in je bil sedaj oproščen zaradi pomanjkanja dokazov.

— Trst. — 75-letni Perušič Josip iz Rocola si je zastrupil kri, ko je delal bos na polju. Dobil je tetanus in v kratkem času umrl.

PUSTNA VESELICA DRUŠTVA »TABOR« V LJUBLJANI DNE 18. T. M. V DELAVSKI ZBORNICI

Društvo »Tabor« v Ljubljani priredi v soboto veliko pustno veselico v dvorani Delavske zbornice. Kdor hoče preživeti res lep pustni večer v domači družbi, ob dobri klapi in postrežbi, se bo te zabave brez dvoma udeležil. Igrala bo vojaška godba. V soboto torej vsi v Delavsko zbornico. Vstopnina bo zelo nizka in ves čist dohodek bo šel za pomoč našim potrebnim rojakom. — Odbor.

FRANCOZI V RICMANJIH

Boj med slovenskimi kmeti in Francozi — Neznana epizoda iz naše zgodovine na Primorskem

Slovenska vas Ricmanje pri Trstu je postala v začetku tega stoletja vsemu kulturnemu svetu znana po sporu med njimi prebivalci in Vatikonom. Te dni pa je objavil tržaški list »Popolo di Trieste« s kubitainim naslovom, ki meri o dolžini celih 40 cm in je 11 cm visok, zanimivo zgodovinsko razpravo, ki nam priča, da so bili Ricmanji prav tako uporni in neukrotljivi že celo stoletje prej, ko so se upali upreti samemu Napoleonu in njegovi armadi.

Članek je napisal neki Paolo Veronese. Pri tem se je naslanjal predvsem na Mainatijske »Cronache« in na še neobjavljeno korespondenco tedanjega španskega konzula v Trstu viteza Karla Aleksandra de Lellisa, ki jo je v zadnjem času odkril v arhivu španskega konzulata Oscar de Incontera.

Veronese je objavil svojo razpravo, da bi v sedanjih dneh pokazal čitateljem, kako so bili Tržičani že tedaj nasprotni Francozom. Resnično pa je s tem člankom storil veliko uslugo nam, kajti dokazal je samo, da so bila tedaj vsa krajevna imena v tržaški okolici in na bližnjem Krasu samo slovenska, da je tam bivalo slovensko prebivalstvo in da so dejansko okoliški Slovenci skupno s hrvatskimi konjeniki rešili Trst in njegove prebivalce.

Tako nam pripoveduje Veronese, da se je v vseh tedanjih kronikah vas »S. Giuseppe della Chiesa« splošno imenovala Ricmanje (V. piše Rizmante). Tako jo imenuje tudi Mainati o svoji zgodovini Trsta. Da, Veronese navaja v dokaz svoje trditve še napisi na znanem spominskem stebru pri Ključu, ki se glasi tako-le:

»Hic lapis actus in caput Anculi cluensis — rectus iuit a comm rizmagnensis — in honorem S. Josephi — Sponsi B. M. Virginis — et patronis totius litoralis — A. D. 1816.«

Prj opisovanju slike pa, ki visi še danes v ricmanjski cerkvi in ki predstavlja dogodek, o katerih hočemo govoriti, so, kakor omenja Veronese, posamezne točke na njej označene s številkami, spodaj pa čitamo to razlago: 1. Rizmante, 2. Kluz, 3. Borst, 4. Basovizza, 5. Catenara, 6. Montebello, 7. Trieste, 8. Občina, 9. Cessich, 10. Francesi, 11. Capitani francesi, 12. Accesa di polvera (eksplozija smodnika), 13. Bersani (Brezani) in še napis »Conflitto successo li 14 aprile«. (Dogodek od 14. aprila.)

Avtor slike je neznan, dogodek, ki ga je ovekovečil, pa se je odigral na veliki četrti in petek leta 1797.

Ta velikonočni dogodek v Ricmanjih iz leta 1797 po vsem svojem poteku spominja na krvavi bojič v Baški na Krku leta 1919, ki ga je opisala sedaj že ranjka pisateljica Zofka Kvedrova v svoji drami »Arđiti na Krku«.

Marca meseca 1797 so Francozi prvič zasedli Trst in Gorico. Zavzeli so pozicijo na črti, ki gre od Lipe na Krasu do Materije v Istri. Ker je vladalo v tistih dneh nekakšno premirje, so se francoske čete oddahnile od vojnega truda in si privoščile markiskatero ugodnost. Tako so na veliki četrti, 14. aprila dopoldne prišli nekateri francoski vojniki tudi v Ricmanje in so tam zahtevali od kmetov hrane in vina. Ko so se do pijanosti napili dobre brežanske kapljice, niso hoteli ničesar slišati o plačilu in so domačine zasmehovali in pretepli. Nato so vdrli o tamošnji cerkev in so baie oskrnili celo Najsvetejšo na glavnem oltarju. Zaradi tega je nastopil domači župnik Jozef Janežič dokaj energično proti Francozom, toda ti so bili tako razgreti od vina, da so ga naskočili in smrtno ranili.

Kmetje so stali razburjeni pred cerkvijo in se niso upali vanjo. Ko pa so vojniki zvezle iz cerkve krvavo župnikovo truplo, so jih kmetje naskočili in premnoge ubili s srpami in kosami. Toda kmalu so pritekale francoske patrulje svojimi tovarišem na pomoč in začele so se represalije. Uničili in ropali so vse, kar jim je prišlo pod roko.

Toda s stolpa ricmanjske cerkve so bili plat zvona. Iz vseh sosednjih krajev na Krasu in iz tržaške okolice so prihitali domačini ter obkolili vas in pobili skoro vse Francoze.

Da bi rešili obkoljene Francoze v Ricmanjih, so pobili močni francoski oddelki iz Trsta, toda na cesti pod Katinaro so našli na slovenske kmete, ki so se oboroženi s sulicami in kopji spuščali proti mestu. Udar je bil hud in, kakor poroča Veronese »Francozi niso razpršili Slovencev, temveč so jih komaj zadržali«. Veronese govori izrecno o Slovincih in pravi tudi, da se na sliki v ricmanjski cerkvi, ki izvira iz prvih let preteklega stoletja, »vidijo uporniški Slovenci, ki z Opčin in z Vrdele skušajo prodirati proti mestu«. Slovenci so na sliki vsi oblečeni tenorjavo, medtem ko nosijo Francozi modre uniforme.

Boj pod Katinaro je trajal ves dan, nove francoske čete so komaj zadržale naval Slovencev, kajti z zgornje okolice se je spuščalo čimdalje več kmetov proti mestu.

Predrlj so francoske linije nad Rojanom in pod Katinaro in vdrli v samo mesto. Tržaško ljudstvo se je, poroča dalje Veronese, z njimi pobratilo. »Vso noč so hodili po ulicah in zahtevali od meščanov, da razsvetlijo okna. Kjer niso našli odziva, so razbili šipe.

Slovincem, ki so se dalje zbirali na Krasu, so se kmalu pridružili še hrvatski konjeniki, ki so bili nastanjeni onstran francoske stražne linije in so prihajali v Trst, kjer jih je prebivalstvo pozdravilo kot rešitelje.

Francozi so se medtem umaknili iz območja samega mesta v lazaret Sv. Tereze, ki je stal pred sedanjim rojanskim mostom.

Kaj pa so storili sami Tržičani za svojo osvoboditev, da zaslužijo sedaj povečanje po Veronesu? Neki Vigil Rupnik (še ta vsaj po rodu tudi Slovenec!) je snel francosko zastavo s hotela »Locanda grande«. Tržaški magistrat pa je dvakrat posredoval pri Francozih pred Rojanom, da ne bi zapustili lazareta ter da bi tako preprečili masakra (ne ve se točno, ali samih Francozov ali pa Tržičanov!). Tedanji tržaški škof Ignazio Gaetano Buset de Feinstenstein pa je v polnem ornatu in v spremstvu

štirih magistratnih prisednikov šel upornikom nasproti, da bi jih pomiril. Srečal jih je na Belvederju, toda niso ga ubogali, temveč so ga celo osebno napadli, tako da je moral iskati zavetišče v poslopju španskega konzula. Tudi ta epizoda je ovekovečana na neki sliki, ki se nahaja v zbirki Scaramanga.

Že na velikonočno soboto se je sklenilo premirje, in sicer med francoskim generalom Trovotendom (!) in hrvatskim majorjem Lüssom (?). Francozi so zopet zasedli Trst in Kras do prejšnje črte med Lipo in Materijo.

Na velikonočno nedeljo, 17. marca, so Francozi zopet vkorakali v Trst, nekaj dni pozneje je tja prispel sam Napoleon in Tržičani so se mu lepo poklonili in mu darovali prekrasnega belega lipicanca. Takšna je bila osvoboditev Trsta izpod francoskega jarma, ki jo je te dni privlekel na dan Veronese, da dokaže vkorenjeno anti-francosko razpoloženje tržaškega prebivalstva.

P. P.

HRVATSKI ABITURIJENTI PAZINSKE GIMNAZIJE

Prigodom 40-godišnjice osnutka hrvatske gimnazije u Pazinu — Poziv bivšim pazinskim djacima

Hrvatska je gimnazija u Pazinu osnovana i otvorena u jeseni godine 1899., a zatvorena je i ukinuta ljeti godine 1919. Postojala je dakle i djelovala ravno dvadeset godina, a sada je već nema punih dvadeset godina. Prema tome se u tekućoj godini 1939 možemo sjetiti njezine četrdesetogodišnjice sretnoga početka i dvadesetogodišnjice žalosnoga svršetka.

Tokom dvadeset školskih godina upisalo se u nju preko jedne tisuće učenika, a istupilo je iz nje sa svjedodžbom ispita zrelosti oko 250 abiturienata. Prva je matura održana na svršetku školske godine 1906-07 i poslije toga redom svake godine nekoliko puta, tako da je iz ove jedine potpune hrvatske gimnazije u Istri izletilo u svemu trinaest abiturient-skih rojeva.

Povodom spomenutih jubileja bit će od koristi, da se iznese pregled pazinskih abiturienata, jer se na osnovu toga mogu stvoriti zaključci o samome zavodu i o njegovim nekadašnjim učenicima. Neki su već mrtvi, rijetki su u Istri, mnogi su raspršeni po svijetu, a najviše ih je s ove strane žice. Bilo bi vrijedno znati, gdje se baš nalaze, kakova ih sudbina prati i kako oni utječu na sudbinu svoga naroda.

Ovaj bi pregled mogao dobiti i konkretniji cilj, a taj neka bude istaknut evo odmah na početku ovoga članka. Abiturijenti pazinske gimnazije, kojima dodju pod oči ovi retci, mogu lako dati potrebne podatke za dopunu ovoga pregleda, a mogli bi također doći i na misao, da izdadu na svijet ili barem omoguće izdanje povijesti onoga nesretnog srednjoškolskog zavoda, kojemu duguju mnogo zahvalnosti.

Jedino pomagalo za izradbu ovoga članka bijahu mi godišnji školski izvještaji, koji postoje samo za jedanaest školskih godina, naime od 1903-04 do 1913-14. Prvi je izvještaj izdan na svršetku školske godine, kada je zavod s V razredom postao višim, a posljednji je izvještaj izdan upravo onih dana, kada je započeo svjetski rat. Svih je pet prvih školskih godina prikazano u prvome izvještaju od 1903-04., ali za našu svrhu je od važnosti tek četvrti izvještaj od 1906-07, kad je održana prva matura, i onda svi sljedeći do onoga od 1913-14., dakle u svemu osam izvještaja, a za ratnih pet školskih godina nema ni izvještaja ni ikakvih sigurnih podataka o godišnjim skupinama abiturienata. Ovo je velika praznina, kojoj po sjećanju mogu najlakše doskočiti baš ti sami ratni abiturijenti. Da pregled bude kako tako potpun, bit će ovdje mjesto pravoga popisa abiturienata nanizani po posljednjem školskom izvještaju oni učenici, koji su iz nižih razreda dolazili na red, da s ispitom zrelosti završe svoje školovanje godine 1914-15, 1915-16, 1916-17, 1917-18 i 1918-19.

Na svršetku školske godine 1906-07 su maturirali sljedeći: Bracar Franjo iz Sežane, Brajković Franjo iz Berma, Brajša Stojan iz Pazina, Brčić Matija iz Brege, Čeh Josip iz Roča, Defar Antun iz Tinjana, Erman Dinko iz Zminja, Finžgar Ivan iz Brezja, Gregorović Mate iz Draguča, Gršković Josip iz Vrbnika, Karičin Emerant iz Buzeta, Kalokira Antun iz Lovrana, Krajcar Ivan iz Sv. Petra u Sumi, Kundić Radovan iz Francića, Lazarić Jakov iz Medulina, Lukež Franjo iz Plića, Matejić Šime iz Pazina, Mišon Josip iz Pazina, Mogorović Ivan iz Grdovsela, Posedel Blaž iz Sluma, Prudan Ivan iz Zarečja, Rapotec Franjo iz Nablazine, Ružić Antun iz Brezaca, Ružić Marko iz Kaštelira, Seražin Antun iz Rocola, Serđović Gjuro iz Poreča, Šestan Rajko iz Draguča i Škvarč Eduard iz Pazina.

Školske godine 1907-08: Banovac Ivan iz Staroga Pazina, Brajša Ćiril iz Pazina, Furlanić Ivan iz Dekana, Grubišić Antun iz Gračišća, Ivanić Matija iz Mošćenica, Klunčić Martin iz Ližnjana, Kne-

žić Ivan iz Čunskoga, Kundić Lavoslav iz Francića, Kuret Milan iz Šmarja, Lekić Marko iz Nerezina, Mahnić Rafael iz Dekana, Matanić Antun iz Vrbnika, Rapotec Vinko iz Nablazine, Rušnjak Ivan iz Sovinjaka, Ružić Josip iz Brezaca, Simčić Ivan iz Klane, Ujčić Ivan iz Staroga Pazina, Ukušić Blaž iz Tinjana, Vouk Josip iz Kopra, Zuglia Srećko iz Gračišća i Vivoda Jakov iz Trsta.

Školske godine 1908-09: Ankele Ognjeslav iz Tržica, Brajša Metod iz Buzeta, Bunc Krešimir iz Kastva, Capponi Josip iz Maloga Lošinja, Cvenkel Pavao iz Ljubna, Deklić Mijo iz Kaštelira, Finžgar Pavao iz Brezja, Gršković Jerko iz Vrbnika, Gržević Mate iz Cerovlja, Jelčić Vinko iz Trageta, Lukanc Vjekoslav iz Orehovlja, Matanić Nikola iz Vrbnika, Metlika Ivan iz Bazovice, Mrakovčić Antun iz Puntia, Orlić Viktor iz Puntia, Samec Hermin iz Trsta, Valencić Mijo iz Javorja, Zakelj Herman iz Ledine, Zužić Mate iz Sv. Ivana od Šterne i Zužić Šime iz Sv. Ivana od Šterne.

Školske godine 1909-10: Bačić Ivan iz Pićna, Defranza Rudolf iz Čepića, Erjavec Vjekoslav iz Kriške Vasi, Fabac Luka iz Fabaca, Flego Ante iz Buzeta, Fonda Dragutin iz Skednja, Iveša Antun iz Premanture, Kapejić Antun iz Novaka, Milanović Božo iz Kringe, Perić Dievoslav iz Zminja, Rimanić Božo iz Zarečja, Sancin Bazilij iz Skednja, Stergar Rudolf iz Kanfanara, Šajina Josip iz Larišća, Šterpin Ernest iz Vižinade i Zappin Blaženi Ante iz Vabrice.

Školske godine 1910-11: Belanić Marko iz Novika, Bolonić Danilo iz Sv. Petra u Sumi, Bunc Dušan iz Kastva, Eleršić Vjekoslav iz Pazina, Jurinčić Josip iz Puža, Kalčić Ivan iz Maloga Brčuga, Marčac Antun iz Pićna, Mihaljević Mate iz Medulina, Pečar Jakov iz Bazovice, Picinić Šime iz Maloga Lošinja, Ružić Antun iz Kaštelira, Sedmak Antun iz Koritnice, Sosić Viktor iz Općina i Žerjav Josip iz Boljunca.

Školske godine 1911-12: Mahne Franjo iz Tatra, Novak Franjo iz Vranskoga, Gollmaier Lav iz Buzeta, Bolječić Stjepan iz Grižana, Aničić Ivan iz Gračišća, Bačić Josip iz Kastva, Blažić Zvonimir iz Veprićna, Defar Liberat iz Tinjana, Dukić Ivan iz Kastva, Fučić Andrija iz Unija, Gortan Vjekoslav iz Berma, Hrovatin Franjo iz Plavja, Kogoj Luka iz Kneže, Lovrečić Stjepan iz Truška, Opatić Vjekoslav iz Cresa, Pavlinić Otnar iz Kastva, Pavlinić Pijo iz Oprica, Posedel Ivan iz Klenošćaka, Raner Franjo iz Pule, Sironić Vladimir iz Trviža, Stanić Franjo iz Brezaca, Šorli Ivan iz Trsta, Znak Ivan iz Lanišća i Franković Ferdo iz Gračišća.

Školske godine 1912-13: Brnobić Josip iz Huma, Čehovin Bogumil iz Branice, Deprato Antun iz Marčane, Drnjević Leonard iz Kastva, Fister Valentin iz Kranja, Iveša Miho iz Premanture, Lindi Toma iz Varpava, Macar Josip iz Sv. Petra u Sumi, Paulišić Antun iz Novaka, Semelić Božo iz Premanture, Tončić Franjo iz Hrušice i Volarić Franjo iz Vrbnika.

Školske godine 1913-14: Bokatić Antun iz Kršana, Bolonić Petar iz Sv. Petra u Sumi, Debeljuh Josip iz Vodnjana, Grbin Ivan iz Ližnjana, Jadrošić Josip iz Maloga Lošinja, Jakac Josip iz Lindara, Jugovac Josip iz Lindara, Jurđana Pavao iz Kastva, Metlika Svetko iz Drage, Stihović Vjekoslav iz Premanture, Šverko Ivan iz Klenošćaka, Tomazin Mate iz Strahinja i Wrischer Rudolf iz Pazina. (Svršit će se)

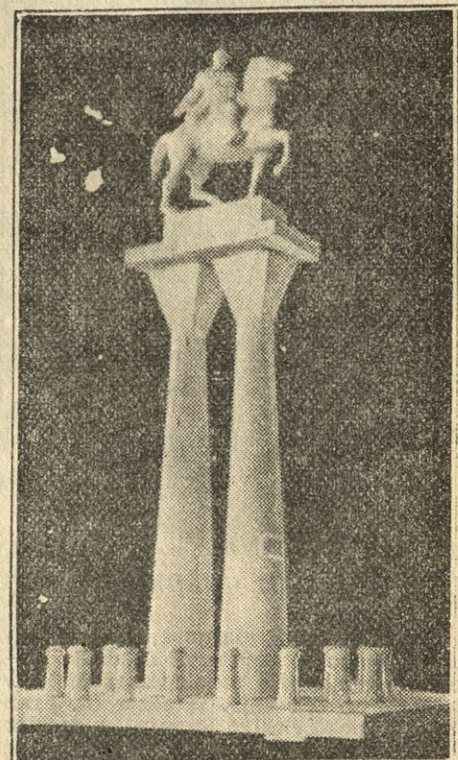
Prof. Nikola Žic.

DR. ZLATAN RUŽIĆ JE IZABRAN DIREKTOROM PENZIONOG ZAVODA U ZAGREBU.

Dr. Zlatan Ružić, rođem iz Kaštelira u Istri, izabran je direktorom Pensionog zavoda u Zagrebu. Dr. Ružić je poznat ekonomski pisac a i nastavnik je na Visokoj ekonomsko-komercijalnoj školi.

BORIS KALIN DOBIL PRVO NAGRADO

ZA KRALJE V SPOMENIK V MARIBORU

Odbor za postavitev spomenika Viteškemu Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju v Mariboru je 8. tega meseca priznal nagrade za predložene osnutke. Prvo nagrado v iznosu 16.000 dinarjev je žirija, ki so jo tvorili bivši župan dr. Fr. Lipold, univerzitetni profesor dr. Fr. Stele, upravnik ljubljanske narodne galerije Janez Zorman in arh. Jože Jelenc, priznala osnutku mladega kiparja Borisa Kalina in inž. arh. Jaroslava Černigoja. Kalin je naš rojak iz Vipavske doline. Pred petimi meseci je priredil v Ljubljani razstavo svojih del, ki je vzbudila splošno pozornost. Sedaj pa je skupaj z inž. Černigojem prejel prvo nagrado v Mariboru.

Spomenik si je Kalin zamislil tako-le: Na dveh 10 m visokih stebrih stoji bronast lik Viteškega Kralja na konju. Stebra s kapiteli, konfini in s tlakom bodo iz štokanskega podpečana, vrhnja plošča in podstava za konja pa iz štokanskega pohorskega granita. Inž. Černigoj pa je izdelal v zvezi s spomenikom osnutek za preureditev Trga svobode, kjer bo stal spomenik.

Žirija je predlagala spomeniškemu odboru, naj Kalin-Černigojev osnutek izvede v celoti.

Kiparju Kalinu in arhitektu Černigoju naše najpriskrnejše častitke!

ITALIJANSKA RAZPRAVA O SLOVANSKI MANJŠINI POD ITALIJO

Italijanski dnevnik »La voce degli Italiani«, ki izhaja sedaj že tretje leto v Parizu, je objavil v številkah od 11. in 18. januarja ter od 2. februarja letošnjega leta, obširnejšo razpravo o našem narodu v Julijski Krajini. Razprava nosi naslov »Usoda slovenske manjšine v fašistični Italiji«. Napisal jo je Leo Giuliani, ki se je v njej dotaknil vseh važnejših problemov, k se nanašajo na naše brate za zapadno mejo.

RAZSTAVA ČERNIGOJEVIH SLIK V LJUBLJANI

Tržaški listi so prinesli vest, da je dne 11. t. m. otvoril razstavo slik Avgust Černigoj v Narodni galeriji. Z njim razstavlja tudi kipar Ugo Cara iz Trsta nekatera svoja dela. Oba umetnika sta na tej razstavi pokazala večinoma samo nova dela. Černigoj je zastopan s 40 slikami, a Cara je razstavil 17 kiparskih del.

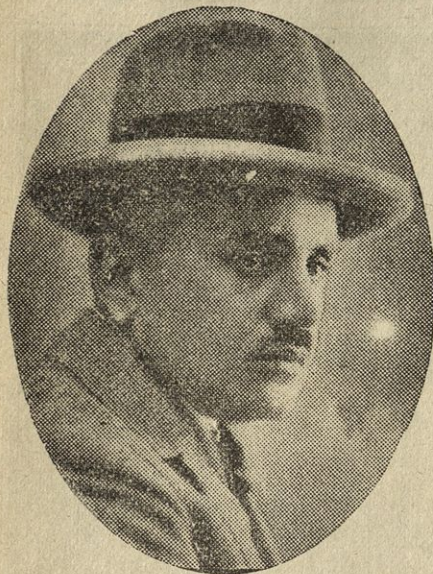
AUTOMOBILIZAM I PATRIOTIZAM

Primiti smo prvi broj revije za motorizam i turizam »Auto« koja izlazi u Zagrebu. U njoj čitamo pod naslovom: »Automobilski trka u Abbaciji« ovo: »Medju najvažnije talijanske automobilske trke ove godine spada Prva Kvarnerska kmžna trka za Mussolinijev cup. Trka je raspisana za trkača kpla do 1500 cm. Još nam je u životu uspomeni internacionalna trka Abbazia — Monte Maggiore, koja se do pred nekoliko godina stalno održavala i koja je uvijek okupljala najbolje vozače. Zato držimo, da će ova nova trka naići na puni odaziv internacionalnih majstora i zauzeti svoje stalno mjesto u internacionalnom sportskom kalendaru. Trka će se održavati 9. jula i to na pruzi između Abbazie i Fiume. Pruga je vanredno zanimiva ne samo radi krasota kraja kroz koje vodi, već i radi svoje besprikrone izvedbe. Dugi kružne pruge iznosi 120 kilometara. Trku priređuje Kraljevski Talijanski Auto-klub (RACI), Sekcija Fiume. Trka će se održavati u okviru sportskog tjedna, id.«

Reviju uređuje g. dr. Aleksandar Hrabar, Zagreb, Tomislavov trg 17. — Ako bi neko želio da makar telefonski pouči ime-novanog gospodina da se »Abbazija« zove hrvatski Opatija, »Monte Maggiore« da se zove Učka, a Fiume da je Rijeka, neka izvoli okrenuti na telefonu br. 24-272.

A. Gradnik prejel literarno nagradu

LJUBLJANSKE MESTNE OBČINE

ALOJZIJ GRADNIK

Na obletnico Prešernove smrti, je ljubljanska občina letos prvič razdelila literarne nagrade. Na predlog razsodišča, v katerem so bili univ. profesor dr. Fran Stele, inspektor Silvo Kranjec, inspektor v p. Josip Vidmar kot zastopniki mestne občine, Josip Vidmar kot zastopnik Penkluba in Božidar Borko kot zastopnik Društva slovenskih književnikov, je nagrada za poezijo v iznosu 5000 dinarjev bila podeljena našemu rojaku dr. Alojziju Gradniku za njegovo pesniško zbirko »Večni studenci«.

Ta zbirka, ki jo krasijo lesorezi Božidarja Jakca, je izšla za veliko noč v založbi »Modre ptice«. Zbirka je vzbudila veliko pozornost slovenske, srbskohrvatske in italijanske kritike. Dnevnik in vse vodilne revije so priobčile daljše ocene, nekatere, kakor n. pr. »Sodobnost«, celo posebne študije. Posamezne pesmi sta prevedli v italijanščino Marija Sammer in Luigi Salvini.

Ob podelitvi nagrade je ljubljansko »Jutro« napisalo o knjigi te besede:

»V tej knjigi čiste, izobilne čustvenosti in močnega duševnega doživljanja izvirajoče lirike je Alojz Gradnik zapel svojo visoko pesem kmetu in zemlji. Iz sveta vrelh omam, temnih misli na smrt in minljivost se je pesnik vrnil k prvotnosti, k večnim vrelcem sleherne narodne obnove, tja, kjer skladno utripajo srce človeka in ritem prirodnega življenja. Knjiga »Večni studenci« ni samo značilen osebni izraz pesnika Gradnika, marveč je tudi eden najtanjših izrazov splošnega razpoloženja, ki giblje naš nemirni in težki čas«.

KNJIŽNA ANKETA BRNSKEGA LISTA »LIDOVE NOVINY«

Češki dnevnik »Lidove noviny«, ki izhaja v Brnu, je tudi za leto 1938 razpisal anketo o najvažnejših knjigah, ki so v tem letu izšle, in se zato obrnil do najuglednejših čeških pisateljev, znanstvenikov in kulturnih delavcev ter jih vprašal za njihovo mnenje. V številki od 4. decembra 1938 so bili objavljeni vsi odgovori, in sicer v alfabetskem redu interpeliranih osebnosti. Tako je na prvem mestu odgovor dr. J. Auerhana, predsednika Državnega statističnega urada v Pragi, in kot prva knjiga, ki jo on navaja je: Čermelj Lavo »La minorite slave en Italie«.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

ISTARSKO KULTURNO VEČE U ZAGREBU

Naša se emigrantska omladina ističe svojim požrtvornim radom na kulturnom i prosvjetnom polju. Omladinci, radnici i studenti, često se sastaju u društvenim prostorijama i dogovaraju se kako bi što uspješnije iznesli ne samo pred našu, već i pred ostalu javnost sve ono kulturno što je dala i što daje naša Istra.

Svake se subote održavaju usmene novine na kojima se omladina upoznaje i prvenstveno sa svojom užom domovinom i pitanjima koja se na nju odnose.

Svaki požrtvorni rad mora da rodi plodovima, tako se i taj u početku skroman rad razmahao među našim naraštajem poprimiti mnogo veće dimenzije. I spontano se osjetilo da treba prirediti jedno kulturno veće.

To se kulturno veće priredilo dne 4. veljače o. g. u Hrvatskom učiteljskom domu, jer su društvene prostorije premale za jedno takvo veće za koje su priredjivači bili sigurni da će zainteresirati javnost.

Dvorana je bila dupkom puna. Moglo se vidjeti muško i žensko, mlado i staro. Prva i najzanimljivija točka bilo je predavanje o našim čakavskim liricima D. Ger-

vaisu i M. Baloti. Mora se odmah u početku istaknuti da je predavanje bilo vrlo dobro. U uvodu je predavač J. Percan govorio o čakavštini uopće, koja izumire, zatim iznosi kritiku o svakom pojedinom pjesniku, a zaključuje usporedbom između ta dva barda naše najnovije čakavske lirike. Budući da je predavač Balotin mještalinin čuo je još u Raklju mnogo o Baloti, i iznosi mnoge pojedinosti koje nam prije toga nisu bile poznate. On je vrlo dobro podvukao razliku između ta dva pjesnika, kad je rekao za Balotu da je u svojim pjesmama pravi istarski kmet, ribar i mornar, a za Gervaisa da je vragoljasti Liburnjanin.

Oktet omladinske sekcije i Istarskog akademskog kluba dobro je pjevao: »V tihi noć od Haidriha »Mažurano moja« od Brajše-Rašana i »Sedele tužna grlica« od Matetić-Ronjgovca. Treba svakako pohvaliti omladinca Joška Udovića čijim su sviranjem na violini bili prisutni oduševljeni. Recitacije pjesama naših pjesnika isto su tako dobro uspjele zahvaljujući recitatorima Vidmar Josipu, Dobrili Anti, Dujmović Anki i Kliman Danilu.

R. S.

Iz Istarskog akademskog kluba

U nizu akcija koje uprava kluba poduzimlje za osiguranje studija svojih siromašnih članova, obratili smo se pred nekoliko dana i vlasnicima nekih gostionica, menza, restauracija i hotela da bi podijelili hranu kojem našem potrebnom članu.

Do sada smo dobili samo jedan pozitivni odgovor od našeg uvaženog emigranta g. Vladimira Černe, koji nam je izišao ususret sa jednim objedom i večerom dnevno. Ovim nas je svojim plemenitim činom g. Černe uvelike pomogao, pa mu uprava kluba u ime svoje i svih članova izrazuje i ovim putem najtopliju zahvalnost i naročito poštovanje.

Ovim prilikom obraćamo se i svim onim emigrantima u Zagrebu, koji bi nas mogli svojim poznanstvima u tome nastojanju pomoći, da to učine, na čemu smo im već unaprijed zahvalni.

U posljednje vrijeme pripomogli su članove našega kluba novčanim pripomoćima sljedeća gospoda:

Dr. Ivo Mogorović, koji nam šalje mjesečno pripomoć od 50.— dinara već dulje vremena, poslao je za februar 50.— dinara; Iveša Ljudevit, Split 30.— dinara; Dr. Julije Mogan, odvjetnik i docent, Zagreb 100.— dinara; I. F. Vukić-Lupis, Split 50.— dinara; Ivo Štrk, viši savj. Kr. ban. uprave, Split 50.— dinara.

Od naših članova seniora sjetio se svojih mladih i potrebnih kolega g. prof. Ante Radoslović sa pripomoć od 50.— dinara.

Cijenjenim darovateljima uprava kluba na njihovom velikom razumijevanju najljepše zahvaljuje.

Odbor.

POKLADNA ZABAVA ISTARKE OMLADINE U SLAVONSKOM BRODU

Dne 18. II. o. g. Omladina društva »Istra« u Slavonskom Brodu priredjuje svoju prvu pokladnu zabavu u prostorijama Opć. mali Pariz.

Pozivljemo sve Istrane da u što većem broju posijete tu zabavu.

Odbor.

Iz omladinske sekcije društva »Istra« u Zagrebu

Omladinska sekcija održat će u subotu 18. veljače u 8 sati naveče u društvenim prostorijama redovite usmene novine.

U posljednje vrijeme vlada veoma veliki interes za usmene novine koje se održavaju svake subote. Molimo članove i prijatelje da i dalje posjećuju ove sastanke u punom broju i da zainteresiraju i one naše emigrante koji su se do sada držali po strani.

Na ovim usmenim novinama predavat će Debevc Franjo. Tema predavanja je vrlo interesantna, a pogotovo za nas emigrante.

Svaki svijesni omladinac — emigrant treba da posjeti već ove subote usmene novine Omladinske sekcije.

Odbor.

Istarsko kulturno veće u Beogradu

Omladinska sekcija društva »Istra« — Trst—Gorica« u Beogradu priredjuje u subotu 18. II. u 8 sati uveče

»Istarsko kulturno veće«

g. prof. Ivan Matetić-Ronjgov predavat će o istarskoj narodnoj muzici, a drug Ivan Bostjancić o čakavskoj lirici. Predavanja će biti popunjena sa pjevanjem naših narodnih pjesama i sa recitacijama pjesama naših čakavskih pjesnika. Priredba će se održati u prostorijama Udruženja, Jovana Ristića ul. 29.

DVIJE PODSEKCIJE U OML. SEKCIJI »ISTRA—TRST—GORICA« U BEOGRADU

Omladinska sekcija uvidjajući potrebu, da proširi djelokrug svojega rada osnovala je još dvije podsekcije i to: »Table-tenis« i mandolinističku. Upozoravamo omladinca, da se mogu začlaniti u ove podsekcije jedino ako su članovi Oml. sekcije i matičnog društva. — Prijave za upis u »Table-tenis« podsekciju prima sportski referent Knih Ivan, a za mandolinističku Čok Ernest.

Odbor.

Iz društva »Istra« u Zagrebu

11—III—1939

održat će društvo »Istra« u Zagrebu svoju tradicionalnu zabavu. Po pripremanjima koje se vrše može se zaključiti, da će ta zabava nadmašiti sve dosadašnje. Radi toga je iznajmljena i daleko veća dvorana nego prošlih godina, samo da se našim Istranima i njihovim prijateljima omogući zajedničku noć veselja na istarski način. Bit će bogati program: zborna pjevanje, istarski duet, pjevanje uz sopile, Franina i Jurina, originalni istarski balun pod mih i rožnice i dr. Za dobru zakusku i dobru kapljicu brine se naročiti odbor.

Istrani i prijatelji, spremajte se za 11—III—1939 na najveću istarsku zabavu, koja će se održati u dvorani Hrvatskog sokola.

Čista dobit ide u korist dovršenja našeg doma.

VJENČANJE

U nedjelju 12. o. mj. vjenčali su se u Beogradu g. Albin Zabrlic, rodom iz Dan kod Sežane i gđica Slavica Pavasović iz Beograda. Mladome paru naša srdačna čestitka!

NOVI BROJ »MORNARA«

Februarski broj Car-Eminovog »Mornara« koji izlazi na Sušaku ima ovaj sadržaj:

Mornar: 11. decembra 1938 u Americi. — Sedam pitanja. — Dundo Simo: Gajetunski razgovori. — Što se čuje. — Mladi kapetan Istranin: Naš Barba Niko. — Barba Šime: Suečki kanal i — mi. — Lujo Dorčić: Božanska so. — B. Z. — Slučaj baleniere »New Sevilla«. — R.: Velegrad koji su osnovali robijaši. — R.: Kako je sagrađen »Jermak« prvi ledolamac svijeta. — Odgovori na sedam pitanja. — Buran život, čuvenog moreplovca sir Walthera Raleigha.

MALE KULTURNE VIJESTI

SOKO NA JADRANU, br. 1-1939, urednik Stipa Vrdoljak, Split.

NAŠ ROD, št. 6, letnik X, Ljubljana. Urednik Josip Ribičić.

METALURGIJA, br. 1-1939, Beograd, ur. Zv. Martinković.

NAPREDAK, časopis za pedagogiju, br. 1-1939, Zagreb, gl. ur. dr. S. Čajkovac, urednici dr. St. Pataki i prof. Josip Demarin.

IZBOR najboljih savremenih članaka, br. 1-1939, ur. J. Kuzmanović, Beograd.

† IVAN AUER

Boršt, febr. 1939. — 2. februara je umrl u Borštu pri Trstu Ivan Auer, splošno znani gostilničar, v čigar hiši so se pred in med vojno zbirali naši zavedni kmetje. V njegovo gostilno so kaj radi hodili tudi Slovenci iz Trsta. Zaradi svoje narodne zavednosti pa so mu oblasti po vojni vzele gostilniško obrt, s katero se je preživljal sebe in številno družino. Zaradi tega udara je začelo njegovo posestvo pešati, dokler mu ni bilo prodano na dražbi, sedaj pa je nekad tako spoštovani in priljubljeni gospodar in gostilničar Ivan Auer zaključil svoje tuzemsko trpljenje.

Naj počiva v miru v domači grudi!

U FOND »ISTRE« BR. 7.

N. N. — Beograd Din 11.—
Grego Don Nikola, um. župnik, Omišalj Din 12.—

ISTARSKO NARODNO BLAGO

Nekoliko istarskih narodnih pjesama iz Žminjštine i par riječi uz njih

14. UDAJ SE, UDAJ SE

Udaj se, udaj se, kćerko moja nanaj!
Za koga junaka
Za junaka pisara
Pisar piše i ne piše,
kada piše slabo diše
Neću ga, majko moja, nanaj.

Udaj se, udaj se, kćerko moja nanaj!
Za koga junaka?
Za junaka orača
Orač ore i ne ore
Kada ore slabo more.
Neću ga, majko moja, nanaj.

Udaj se, udaj se, kćerko moja nanaj!
Za koga junaka?
Za junaka tešljara
Tešljara teše i ne teše
Ča preteše sve zapleše
Neću ga, majko moja, nanaj.

Udaj se, udaj se, kćerko moja nanaj!
Za koga junaka?
Za junaka cigana.
Cigan čiže i ne čiže
Ča priciže sve zamiže
Neću ga, majko, nanaj.

Udaj se, udaj se, kćerko moja nanaj!
Za koga junaka?
Za junaka prosjaka
Prosjak pros i ne pros i
Ča naprosi doma nosi
Tega ću, majko moja, nanaj.

15. LIPA MARE

Puštla sam ja oca i majku,
Sve sporadi vas.
Puštla sam ja sestru i brata,
Sve sporadi vas.
Puštla sam ja tetu i barbi,
Sve sporadi vas.
Puštla sam ja barbu i dida,
Sve sporadi vas.
Lipa mi Mare, draga mi Mare,
Speljajmo je ča!

Do pol korte ti ne branim,
Dalje ti ne dam.
Do pol skala ti ne branim,
Dalje ti ne dam.
Do pol praga ti ne branim,
Dalje ti ne dam.
Do pol kuće ti ne branim,
Dalje ti ne dam.

16. JOŽINA ZENIDBA

Da bi se Jože joženi,
Za jenu mladu hvaljenu.
Ka ni tri lita češljana,
A četiri ni perena.

Kad se je mlada češljala,
Vreću je češlji razdrla.
Kad se je mlada oprala,
Šternu je vode smutila.
To ti je, Jože, mlada hvaljena
Ojana nena trajnanaj!

17. ČEŽNJA ZA DRAGIM

Pod okancem jena mala murva,
Pod njom sedi jena mala mudra.
Onde sedi, suze roni,
Da joj malo Marko hodi.
Ne plači se, ne roni se,
Ti si uvijek ljuba moja.

18. SVRŠENA LJUBAV

Sinoć si mi rekla,
Da ljubiš ti samo mene
I da ti srce vene,
Što sam ti bio drag.

Opazi sam tebe draga
Gdje z drugim govoriš

Oj, ti momče mlado,
Ja ti kitiću vraćam
Što si mi ju nekad dala
I na nju ti malena hvala
Ljubav je prestala.

Oj, ti momče mlado,
Ja ti prsten vraćam,
Što si mi ga nekad dala.
I na njeg ti malena hvala,
Nevjerna djevojko.

19. ZAMI MENE

Sunce sveti međ dvima gorami,
Jure sedi međ dvima ljubami.
Jena mu je na ruke zaspala
Druga mu je stihle zgovarala:
»Zami mene Jure gospodine.«

20. JO, DIVOJKO

Jo divojko mila koko
Zvadila ti vrana oko
Potpuhnulo je jugo
Otpalo ti ono drugo.

NEKOLIKO STIHOVA ZA TARANKANJE UZ SOPILE (ROZENICE)

Tanka kako šibica,
Žvelta kako ribica.
Na moru jedan brod,
Sve divojke na moj mot
Od Plomina do Labina
Popila je bačvu vina
Od mane ma do tebe
Jena ura hoda je.
Ja, divojka, iz Boruta,
Pojela je dva pršuta
Ja, divojka iz Lindara,
Nima konja ni tovara.

21. NA GROBU

Lužmarine, moj zeleni,
Na mom sreću posadeni.
Živo ću te na grob slati,
Mrtvo ću te pokopati.
Lahka zemlja tebi bila,
Majka bojza te sudila.
Kad moj grobac uzeleni,
Potrudi se dušo k meni,
Poklekni se na mom grobu,
Poklekni se — pomoli se!

22. NEVIRNA DIVOJKO

Tri sam leta za tobom se šeta,
Još ti nisam lice poljubija.
Ti si ljuba nevirna divojka
Kad si mene na veri trdila.

23. TRI RANE*

Tri su rane na sreću momemu.
Prva rana da me ljuba vara,
Druga rana liva jod soldata
Treta rana da me majka kara.

* dolazi refren rožica: mooja.